

Číslo konania: KPUZA-2020/19000-9/84835/MAJ
Vybavuje/kontakt: Mgr. Vladimír Majtan
Žilina, dátum: 19. 10. 2020

ROZHODNUTIE

Krajský pamiatkový úrad Žilina, ako miestne a vecne príslušný správny orgán na úseku ochrany pamiatkového fondu podľa § 9 ods. 5 a § 11 ods. 1 zákona č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov a úprav (ďalej len „pamiatkový zákon“) v zmysle § 46 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní v znení neskorších predpisov (ďalej len „správny poriadok“) na základe žiadosti vlastníka – Slovenská republika v správe Ministerstva vnútra, Pribinova 2, 812 72 Bratislava, IČO: 00 151 866, zastúpeného vo veci konania JUDr. Milanom Rebrošom, PhD., riaditeľom Centra podpory Žilina, Kuzmányho 26, 012 23 Žilina, v zmysle § 32 ods. 2 a 3 pamiatkového zákona **rozhodol** podľa § 32 ods. 4 a § 33 ods. 4 a § 36 ods. 3 pamiatkového zákona o **zámere obnovy národnej kultúrnej pamiatky – Kaštieľ Bytča s areálom**, ktorá je zapísaná v Ústrednom zozname pamiatkového fondu v registri nehnuteľných národných kultúrnych pamiatok pod číslom 1322/1-6 pod unifikovaným názvom **Kaštieľ s areálom** s objektovou skladbou **Kaštieľ** pod číslom 1322/1, **Sobášny palác** pod číslom 1322/2, **Dom meštiansky** pod číslom 1322/3, **Múr hradbový** pod číslom 1322/4, **Park** pod číslom 1322/5, **Klasicistická budova** pod číslom 1322/6 takto:

navrhovaný zámer obnovy predmetnej kultúrnej pamiatky pozostávajúci z komplexnej obnovy pamiatkového objektu Kaštieľ, ktorý je situovaný na parcelách C-KN 901, 902 v k. ú. Veľká Bytča, prístupový most k vstupnej bráne, ktorý je súčasťou kaštieľa sa nachádza na parcele C-KN 907/1, k. ú. Veľká Bytča

**je z hľadiska záujmov chránených pamiatkovým zákonom
p r í p u s t n ý.**

Krajský pamiatkový úrad Žilina k navrhovanému zámeru obnovy hore uvedeného pamiatkového objektu kultúrnej pamiatky určuje podľa § 32 ods. 4, § 33 ods. 4 a § 36 ods. 3 pamiatkového zákona nasledujúce podmienky, za ktorých ho možno pripravovať a vykonávať:

Časť A - zameranie objektu

1. Spracovať detailné digitálne (3D) zameranie objektu kaštieľa vrátane parkánového múru a vstupnej brány s viditeľnou vrchnou časťou mosta ponad zaniknutú vodnú priekopu, ktoré bude podkladom pre spracovanie prípravných dokumentácií, pamiatkových výskumov a projektovej dokumentácie obnovy.

Časť B - statika

2. Spracovať projektovú dokumentáciu - statický posudok, pasportizáciu statických poškodení a návrh statického zabezpečenia kaštieľa, ktorý v zmysle § 32 ods. 8 pamiatkového zákona spracuje fyzická osoba oprávnená na projektovú činnosť podľa osobitného predpisu – zákona č.

139/1992 Zb. o autorizovaných architektoch a autorizovaných stavebných inžinieroch v znení neskorších predpisov – v kategórii statika stavieb. V rámci komplexného statického posúdenia a návrhu statických sanačných opatrení je nutné realizovať monitoring trhlien na objekte v dlhšom časovom horizonte.

Statický posudok sa bude zameriavať aj na stav drevených stropných konštrukcií v kaštieli, vplyv zaťaženia archívnym materiálom na objekt, vplyv odstránenia sekundárnych priečok v dispozícii kaštiela na murované klenbové konštrukcie, vplyv prehĺbenia priekopy v priestore parkánu na murované konštrukcie kaštiela a parkánového múru a vstupnú bránu a vplyv prípadnej náznakovej rekonštrukcie vodnej priekopy s odkrytím prístupového mosta na vstupnú bránu, parkánový múr a most samotný. Rovnako je nutné posúdiť stav uvažovaných vodozádržných opatrení na celkovú statiku objektu.

Časť C - sanácia vlhkosti a salinity v murivách, vodný režim stavby

3. Zistiť trasovanie dažďovej kanalizácie kaštiela, jej zaústenie a realizovať videodiagnostiku jej funkčnosti a poškodení.
4. Spracovať projektovú dokumentáciu – posudok zavlhnutia a zasolenia murovaných konštrukcií kaštiela a sanačný projekt riešenia vlhkosti v jeho murivách (ďalej len „sanačný projekt“), ktorý zhodnotí stav poškodenia objektu vlhkosťou, salinitou, deteguje príčiny porúch a určí návrh opatrení, v ktorom bude presne špecifikovaný technologický postup prác a použité materiálové riešenia. Súčasťou posudku bude zhodnotenie vplyvu zníženia úrovne terénu v priestore parkánu na objekt kaštiela, vplyv uvažovaných vodozádržných opatrení a návrh optimálneho narábania so zrážkovou vodou. V prípade, že dôjde k zisteniu historického riešenia odvedenia povrchovej vody, prevetrávacích systémov, pôvodného riadenia mikroklímy, etc. je potrebné zvážiť ich rehabilitáciu a zakomponovanie do celkového sanačného návrhu.

Sanačný projekt musí obsahovať popis nálezovej situácie, grafické zaznačenie merania, ako aj zdôvodnenie navrhovaného postupu. Sanačný projekt musí vypracovať osoba so skúsenosťami v oblasti sanácie vlhkosti historických objektov.

Časť D – výskumy a prieskumy

pamiatkový architektonicko-historický výskum

5. Vlastník pamiatky v zmysle § 39 ods. 3 pamiatkového zákona zabezpečí doplnenie a úpravu dokumentácie z architektonicko-historického výskumu „*NKP BYTČA – KAŠTIEL, pamiatkový výskum*“, ktorý spracoval Pamiatkový ústav Bratislava, autorský kolektív pod vedením PhDr. Normy Urbanovej v roku 1999 podľa § 39 ods. 9 pamiatkového zákona, t. j. upraviť predmetnú dokumentáciu v zmysle Vyhlášky Ministerstva kultúry SR č. 253/2010 Z. z., ktorou sa vykonáva pamiatkový zákon a predovšetkým v zmysle súčasných grafických štandardov, ktoré sa týkajú fotografickej dokumentácie a jej umiestnenia v textovej časti.

Dokumentáciu je nutné doplniť aj o zhodnotenie súčasného technického stavu pamiatky, rozšíriť časť *návrh na obnovu*, doplniť výkresy pohľadov v časti *etapizácia vývoja* a *návrh na obnovu*. Výskum je nutné doplniť aj o sondáž a analýzu drevených stropných konštrukcií, dvorovej arkády predovšetkým na úrovni prvého nadzemného podlažia a fortifikačných prvkov kaštiela – brána s prístupovým mostom ponad zaniknutú vodnú priekopu a parkán – s možnosťou ich obnovy a prezentácie. Z dôvodu plánovaného odstránenia súčasného zastrešenia kaštiela musí byť predmetom výskumu jeho podrobné zdokumentovanie a vyhodnotenie (zastrešenie a krovové konštrukcie z roku 1867 a presné textové a grafické vyhodnotenie podoby primárneho renesančného zastrešenia. V tejto súvislosti je nutné podrobne a na základe analógií výskumom

doložiť primárnu podobu pavlača posledného tretieho nadzemného podlažia spolu so zastropením. Rovnako je potrebné výskum doplniť o nové nálezy zistené archeologickým a reštaurátorským výskumom a výsledky dendrochronologického prieskumu. V rámci doplnenia výskumu je možné na objekte realizovať aj nové sondy, prípadne rozšíriť existujúce podľa potreby.

Krajský pamiatkový úrad Žilina odporúča doplniť aj archívny výskum, ktorý by sa okrem tzv. Thurzovských archívnych fondov zamerlal aj na archívne fondy rodiny Esterházi v rakúskych archívoch.

6. Prepracovanú a doplnenú prípravnú dokumentáciu architektonicko-historický výskum objektu predložiť Krajskému pamiatkovému úradu Žilina na odsúhlasenie ešte pred spracovaním projektovej dokumentácie, pretože na jej základe bude určené budúce využívanie jednotlivých priestorov a spracovaná projektová dokumentácia obnovy pamiatkového objektu.

reštaurátorský výskum

7. Spracovať a Krajskému pamiatkovému úradu Žilina predložiť návrh na reštaurovanie (ďalej len „Návrh na reštaurovanie“), ktorý bude vypracovaný v súlade s § 5 ods. 2 a 3 vyhlášky Ministerstva kultúry Slovenskej republiky č. 253/2010 Z. z., ktorou sa vykonáva pamiatkový zákon (ďalej len „vyhláška“).
8. Súčasťou Návrhu na reštaurovanie musí byť reštaurátorský výskum. Reštaurátorský výskum bude realizovaný na omietkových povrchoch v interiéri kaštieľa, v exteriéri na jeho fasádach, na kamenných architektonických článkoch (kamenné ostenia okien, portálov, stĺpy, kozuby), kamenných a štukových erbových doskách, drevených stropoch (aj pod omietkovým záklopom), na štukových článkoch a na súbore historických okenných, dverných a iných výplní v kaštieli. Predmetom reštaurátorského výskumu budú aj časti renesančných komínových telies a okované renesančné dvere deponované v pivnici kaštieľa.
9. Súčasťou reštaurátorského výskumu bude analýza súčasného technického stavu materiálu jednotlivých artefaktov, architektonických článkov, omietok fasád a v interiéri, stratigrafia ich vrstiev. Bude obsahovať inventarizačný súpis nálezových situácií a sond realizovaných nedeštruktívnymi (vizuálne) a deštruktívnymi metódami zaznačený do grafickej dokumentácie výskumu. Realizovať odber vzoriek z farebných a omietkových vrstiev, kamennej hmoty architektonických článkov a artefaktov, ktoré budú analyzované v chemickotechnologickom laboratóriu v nevyhnutnom rozsahu. Realizovať odber vzoriek z drevených stropov, ktoré budú dendrochronologicky analyzované.
10. Reštaurovanie môže vykonávať len fyzická osoba – reštaurátor v súlade s § 33 ods. 7 pamiatkového zákona.
11. Reštaurátorský výskum, návrh na reštaurovanie a reštaurátorské práce na predmetnej národnej kultúrnej pamiatke môže vykonávať len reštaurátor so špecializáciou M1 - reštaurovanie nástennej maľby, historickej omietky a muriva v interiéroch a exteriéroch historickej architektúry, S1 - reštaurovanie drevených polychrómovaných sôch, drevených oltárnych architektúr a drevených architektonických článkov v nadväznosti na historickú architektúru, S6 - reštaurovanie kamenných polychrómovaných sôch, kamenných architektonických článkov, muriva a nadväzujúcich omietok v interiéroch a exteriéroch objektov historickej architektúry, S9 - reštaurovanie štukových plastík, štukových architektonických článkov a súvisiacich omietok v interiéroch a exteriéroch objektov historickej architektúry
12. Do 60 dní po ukončení reštaurovania odovzdať Krajskému pamiatkovému úradu Žilina dokumentáciu vykonaných reštaurátorských prác spracovanú v súlade s § 6 vyhlášky reštaurátorom, ktorý reštaurovanie vykonal.

pamiatkový predstihový archeologický výskum

13. Pred prípravou projektovej dokumentácie obnovy realizovať archeologický výskum v priestore kaštieľskeho nádvorja, parkánu a v priestore zaniknutej vodnej priekopy pred prvou bránou. Cieľom výskumu je zistiť pôvodné nivelety v exteriéri – v parkáne hĺbku a rozsah priekopy, pred parkánom rozsah a hĺbku vodnej priekopy. Na nádvorí kaštieľa je cieľom výskumu zachytiť staršie architektúry súvisiace so stavebným vývojom objektu a prvky pôvodného technického systému kaštieľa - odvodňovací, prípadne odvetrávací systém, etc.
- Nádvorie:
 - 1. etapa formou georadarového prieskumu v ploche nádvorja (celoplošne). Výstupom prieskumu bude textový a grafický opis všetkých zachytených architektúr po jednotlivých úrovniach od súčasnej dlažby vrátane vyhotovenia videoanimácie výsledkov prieskumu.
 - 2. etapa formou sondážneho archeologického výskumu, pričom situovanie sond bude určené na základe výsledkov 1. etapy výskumu na vstupnej a priebežnej archeologickej komisii za účasti zástupcu Krajského pamiatkového úradu Žilina.
 - Parkán a priestor zaniknutej vodnej priekopy s mostom:
 - 1. etapa formou georadarového líniového prieskumu v priestore parkánu, popri vonkajšom obvode kaštieľa a v priestore vodnej priekopy pred vstupom do kaštieľa po oboch stranách prístupovej komunikácie (mosta) a západným smerom popri vonkajšej stene parkánového múru. Ďalší líniový georadarový prieskum bude pozostávať z kratších úsekov kolmých na priebeh parkánu a vodnej priekopy. Presnejší priebeh a počet jednotlivých meraní bude určený na vstupnej archeologickej komisii za účasti zástupcu Krajského pamiatkového úradu Žilina.
 - 2. etapa formou sondážneho archeologického výskumu, ktorého rozsah a situovanie sond budú určené na priebežnej archeologickej komisii na základe výsledkov georadarového prieskumu za účasti zástupcu Krajského pamiatkového úradu Žilina. V prípade potreby je možné sondy rozšíriť podľa potreby po predchádzajúcej konzultácii s Krajským pamiatkovým úradom Žilina.
14. V procese vlastnej obnovy kaštieľa realizovať plošný archeologický výskum v priestore nádvorja kaštieľa v celom jeho rozsahu a tiež priestore podlubia arkád s cieľom zdokumentovať staršie stavebné vývojové etapy kaštieľa a staršieho asanovaného Bytčianskeho hradu, archeologické nálezy a ďalšie nálezové situácie. Archeologický výskum bude realizovaný aj v prípade akýchkoľvek zemných prác v areáli kaštieľa vrátane parkánu a bývalej vodnej priekopy a v interiéroch v pivniciach a na prvom a druhom nadzemnom podlaží kaštieľa pri zásahu pod existujúce podlahy. Presný rozsah a spôsob archeologického výskumu určí Krajský pamiatkový úrad Žilina v samostatnom rozhodnutí na základe spracovanej projektovej dokumentácie obnovy.

doplňkové prieskumy

15. Na drevených stropných konštrukciách realizovať dendrochronologický prieskum a diagnostiku poškodenia drevených stropných konštrukcií s návrhom sanácie.
16. Spracovať geologický, geotechnický a hydrogeologický prieskum areálu, ktorých výsledky sa stanú podkladom pre statické posúdenie objektu a aj pre návrh sanácie vlhkosti a narábania so zrážkovou vodou.

Časť E – všeobecne k obnove kaštieľa

17. Zhodnotiť zdravotný stav lipy na vnútornom nádvorí, vplyv jej koreňového systému na objekt kaštieľa a vzhľadom na rozsah budúcich stavebných prác zvážiť jej ďalšie zotrvanie v danom priestore.
18. V zmysle výsledkov statického posudku z roku 1999 nahradiť existujúci krov nad kaštieľom v plnom rozsahu novým krovom, ktorý bude rehabilitovať podobu historickej strechy kaštieľa

pred požiarom (vysoký krov so sklonom 50-60°). Krajský pamiatkový úrad Žilina nepožaduje typologickú analógiu renesančnej krovovej konštrukcie, aby bolo možné funkčne využiť podkrovné priestory pre prevádzku archívu. Typ strešnej krytiny určí Krajský pamiatkový úrad v ďalších vyjadreniach.

19. V strešných rovinách zachovať všetky historické komíny. Mladšie komínové prieduchy je možné použiť na trasovanie infraštruktúry. Do strešnej roviny vrátiť aj reštaurovaný renesančný komín.
20. Trasovanie technickej infraštruktúry, konkrétna poloha svietidiel a ich typ, vykurovací systém a vykurovacie telesá budú určené s ohľadom na výsledky reštaurátorskej sondáže. Optimálnym variantom je umiestnenie vykurovacích telies pod úroveň podlahy.
21. V exponovaných polohách neosádzať elektrické zásuvky na steny, ale riešiť ich v podlahových prístrojových krabiciach.
22. Bleskozvod na fasádach viesť pod omietkou. Konkrétne trasovanie je potrebné určiť po konzultácii s reštaurátorom.
23. Typy dlažieb a podláh v interiéri a exteriéri určí Krajský pamiatkový úrad Žilina na základe výsledkov jednotlivých výskumov.
24. Návrh nových okenných a dverných výplní bude spresnený po realizácii a doplnení výskumov.
25. Na základe výsledkov pamiatkového architektonicko-historického, archeologického a reštaurátorského výskumu a návrhu na reštaurovanie Krajský pamiatkový úrad Žilina rozhodne o konkrétnom spôsobe obnovy kaštieľa – najmä o rozsahu reštaurátorských, prípadne umelecko-remeselných prác.
26. Pre ďalší postup prác na obnove je nutné spracovať a predložiť na vyjadrenie Krajskému pamiatkovému úradu Žilina prípravnú dokumentáciu – architektonickú štúdiu pamiatkového objektu národnej kultúrnej pamiatky v štandardnom rozsahu, ktorá bude rešpektovať historické hmotovo-objemové riešenie, architektonicko-výtvarné a umelecko-remeselné prvky, ďalej bude zohľadňovať všetky závery vyplývajúce z jednotlivých posudkov, prieskumov a výskumov.
27. Po odsúhlasení architektonickej štúdie spracovať na jej základe a na základe vyjadrení Krajského pamiatkového úradu Žilina projektovú dokumentáciu obnovy kaštieľa v stupni pre stavebné povolenie. Projektovú dokumentáciu obnovy a každú jej zmenu je vlastník pamiatky povinný v priebehu spracovania prerokovať s Krajským pamiatkovým úradom Žilina podľa § 32 ods. 9 pamiatkového zákona. Projektovú dokumentáciu obnovy národnej kultúrnej pamiatky môže v zmysle § 32 odseku 8 pamiatkového zákona vypracovať len osoba oprávnená na projektovú činnosť podľa zákona SNR č. 138/1992 Zb. o autorizovaných architektoch a autorizovaných stavebných inžinieroch v znení neskorších predpisov. Projektovú dokumentáciu predložiť Krajskému pamiatkovému úradu Žilina na vyjadrenie.

Prípadné zmeny nad rámec tohto rozhodnutia musia byť predložené na vyjadrenie Krajskému pamiatkovému úradu Žilina.

ODÔVODNENIE

Krajskému pamiatkovému úradu Žilina bola doručená žiadosť vlastníka národnej kultúrnej pamiatky – Slovenská republika v správe Ministerstva vnútra, Pribinova 2, 812 72 Bratislava, IČO: 00 151 866, zastúpená vo veci konania JUDr. Milanom Rebrošom, PhD., riaditeľom Centra podpory Žilina, Kuzmányho 26, 012 23 Žilina, o vydanie rozhodnutia o zámere obnovy kultúrnej pamiatky – Kaštieľ s areálom s objektovou skladbou Kaštieľ pod číslom 1322/1, Sobášny palác pod číslom 1322/2, Dom meštiansky pod číslom 1322/3, Múr hradbový pod číslom 1322/4, Park pod číslom 1322/5, Klasicistická budova pod číslom 1322/6.

V rámci navrhovaného zámeru obnovy kultúrnej pamiatky vlastník plánuje komplexnú obnovu pamiatkového objektu Kaštieľ, ktorý je situovaný na parcelách C-KN 901, 902 v k. ú. Veľká Bytča, prístupový most k vstupnej bráne, ktorý je súčasťou kaštieľa sa nachádza na parcele C-KN 907/1, k. ú. Veľká Bytča.

Kaštieľ v Bytči patrí medzi najvýznamnejšie stavebné pamiatky z obdobia renesancie na našom území. Spolu s ďalšími objektmi areálu tvoria výnimočný architektonicko-urbanistický súbor. Kaštieľ v súčasnej podobe vznikol v druhej polovici 16. storočia na mieste pravdepodobne staršieho objektu – stredovekého vodného hradu. Staviteľom kaštieľa bol v roku 1571 František Thurzo s manželkou Katarínou Zrínskou. Dokončený bol pravdepodobne v roku 1574, v roku 1575, rok po Františkovej smrti, sa Katarína Zrínska presťahovala z Lietavy z deťmi do Bytče. Začiatkom 17. storočia bol kaštieľ poškodený počas jeho obsadenia povstaleckým vojskom a v dôsledku týchto udalostí aj vyhorel. Jeho obnovu realizoval Františkov syn Juraj Thurzo s manželkou Žofiou Forgáčovou. Túto stavebnú etapu dokladajú aliančné erby manželov na hlavnej veži. V tejto stavebnej fáze došlo aj k úprave dispozície, k nahradeniu drevených stropov 1. nadzemného podlažia klenbami a kvýtarnej úprave fasád. V nasledujúce obdobiach už nedošlo k zásadným slohovým úpravám na objekte. Esterháziovci realizovali rozsiahle stavebné aktivity na svojich iných panstvách a Bytča stratila postavenie hlavného sídla a kultúrneho centra, ako tomu bolo v thurzovskom období. Kaštieľ slúžil na utilitárne účely, čomu sa prispôbovala jeho dispozícia a jeho úpravy. V druhej polovici 19. storočia mala prenajaté panstvo rodina Popperovcov a neskôr sa stala aj jeho vlastníkom. V tomto čase kaštieľ poškodil nie len požiar, ale aj pobyt vojska. Kaštieľ bol adaptovaný na rodinné bývanie a tento stav pretrval až do druhej polovice 20. storočia. Od roku 1954 v kaštieli sídli štátny archív, ale naďalej v ňom boli aj obytné priestory. Funkčné využitie kaštieľa ako sídla štátneho archívu je vhodné a vyhovujúce.

Kaštieľ v Bytči je typologickým príkladom renesančnej obytnej stavby s fortifikačnými prvkami – tzv. opevnený kastel, ktorá svojím významom prekračuje slovenský rámec. Je integrálnou súčasťou „vysokej“ európskej renesančnej profánnej architektúry, čoho jasným dôkazom je aj skutočnosť, že na jej výstavbe sa podieľali stavební a kamenárski majstri pochádzajúci z územia dnešného severného Talianska. Nejedná sa teda o domácu „repliku“ renesančného opevneného paláca, ale o priamy „import“ zo samotného renesančného centra Európy. Stavba tak spĺňala na jednej strane stále aktuálne „fortifikačné“ požiadavky doby a na druhej strane bola moderným reprezentatívnym obytným rodovým sídlom vzdelaného, bohatého, politicky mocného veľmoža Juraja Thurza - jedného z najvplyvnejších a najvyššie postavených mužov kráľovstva.

Pamiatkový objekt je preto nositeľom významných pamiatkových hodnôt. V tomto prípade ide o hodnotu architektonickú, umeleckú, výtvarnú, urbanistickú, ucelenosti architektonického diela, vzťahu pamiatky s prostredím, vzťahu k významným osobnostiam a rodom, čistoty slohového výrazu, vlastnú hodnotu veku, hodnotu jedinečnosti, typickosti, etc. Jednou z najvýznamnejších hodnôt je vysoká miera autenticity objektu ako celku spolu s vysokým rozsahom zachovania pôvodných omietkových vrstiev, artefaktov a architektonických prvkov a detailov. Pamiatkové hodnoty kaštieľa je nutné chrániť v plnom rozsahu.

Navrhovaný zámer uvedený v žiadosti sa týka obnovy kultúrnej pamiatky, preto Krajský pamiatkový úrad Žilina rozhodoval podľa § 32 ods. 4 pamiatkového zákona, v ktorom je uvedené, že „V rozhodnutí o zámere obnovy podľa odseku 2 pamiatkového zákona krajský pamiatkový úrad uvedie, či navrhovaný zámer je z hľadiska záujmov chránených týmto zákonom prípustný a určí podmienky, za ktorých možno predpokladaný zámer obnovy pripravovať a vykonávať tak, aby sa kultúrna pamiatka neohrozila, nepoškodila alebo nezničila, najmä, či tento zámer obnovy možno pripravovať iba na základe výskumov a inej prípravnej dokumentácie a projektovej dokumentácie. V rozhodnutí o zámere obnovy podľa odseku 2 krajský pamiatkový úrad zároveň uloží vlastníkovi kultúrnej pamiatky povinnosť oznámiť krajskému pamiatkovému úradu vopred začiatok obnovy a predpokladaný koniec obnovy.“

V zmysle § 32 ods. 1 pamiatkového zákona „Obnova kultúrnej pamiatky (ďalej len „obnova“) podľa tohto zákona je súbor špecializovaných umelecko-remeselných činností a iných odborných činností,

ktorými sa vykonáva údržba, konzervovanie, oprava, adaptácia alebo rekonštrukcia kultúrnej pamiatky alebo jej časti s cieľom zachovať jej pamiatkové hodnoty. Obnovou na účely tohto zákona sa rozumejú aj činnosti, ktoré nepodliehajú ohláseniu ani povoleniu podľa osobitného predpisu“.

Vzhľadom na rozsah predloženého zámeru komplexná (generálna) obnova a mimoriadny rozsah zachovaných pôvodných omietkových vrstiev, architektonických detailov a prvkov je nutné mnohé z nich obnoviť reštaurovaním, preto Krajský pamiatkový úrad Žilina rozhodoval podľa aj § 33 ods. 2 pamiatkového zákona, v ktorom je uvedené: „Reštaurovanie môže vlastník pripravovať iba na základe predchádzajúceho rozhodnutia krajského pamiatkového úradu o zámere na reštaurovanie.“ a podľa § 33 ods. 4 pamiatkového zákona, v ktorom je uvedené: „Druh reštaurátorskej dokumentácie, rozsah reštaurátorských výskumov, druh, rozsah a podmienky vykonávania reštaurátorských prác určí krajský pamiatkový úrad v rozhodnutí o zámere na reštaurovanie ...“ Reštaurovanie národnej kultúrnej pamiatky alebo jej časti je v zmysle § 33 ods. 1 pamiatkového zákona „osobitným druhom obnovy“. Reštaurovanie v zmysle § 33 ods. 7 môže vykonávať pamiatkový úrad alebo ním zriadená právnická osoba prostredníctvom fyzickej osoby, ktorá je v pracovnoprávnom vzťahu s pamiatkovým úradom alebo ním zriadenou právnickou osobou, spĺňa kvalifikačné predpoklady podľa § 33a a má poverenie od pamiatkového úradu alebo ním zriadenej právnickej osoby na vykonávanie reštaurovania; člen Komory reštaurátorov alebo vysoká škola v rámci študijného programu reštaurátorská tvorba uskutočňovaného v študijnom odbore reštaurátorstvo.

Zásadné stavebné detaily, materiály, rôzne historické technické riešenia, fragmenty starších stavieb na mieste kaštieľa, ktorých poznanie je zásadné pre odbornú prípravu komplexnej obnovy a reštaurovania je možné zistiť výlučne len metódami archeologického výskumu. Podľa § 36 ods. 3 môže krajský pamiatkový úrad „rozhodnúť o povinnosti vykonať archeologický výskum aj na mieste stavby, ktoré nie je evidovaným archeologickým náleziskom podľa § 41 ods. 1 pamiatkového zákona, ak na tomto mieste dôvodne predpokladá výskyt archeologických nálezov“. Archeologický výskum je podľa § 36 ods. 1 pamiatkového zákona je „súhrn odborných nedeštruktívnych metód a deštruktívnych metód a techník zameraných na vyhľadávanie, identifikáciu, vyhodnocovanie, dokumentáciu, evidenciu alebo na záchranu archeologického náleziska, archeologického nálezu alebo nálezovej situácie, ako aj na vyhľadávanie a zber archeologických nálezov na povrchu zeme, v zemi a pod vodou.“

Krajský pamiatkový úrad Žilina je podľa § 32 ods. 1 správneho poriadku je pre vydanie rozhodnutia povinný zistiť presne a úplne skutočný stav veci a za týmto účelom si obstaráť potrebné podklady. Z tohto dôvodu Krajský pamiatkový úrad Žilina vykonal miestnu obhliadku a oboznámil sa so stavom kaštieľa, s vizuálnymi deštrukciami stavebných konštrukcií, materiálov, architektonických a výtvarných prvkov a detailov.

Krajský pamiatkový úrad Žilina predložené podanie preskúmal a na základe dostupných podkladov podľa § 32 ods. 4, § 33 ods. 4 a § 36 ods. 3 pamiatkového zákona vo výrokovej časti rozhodnutia uviedol, že predložený zámer je prípustný a zároveň určil podmienky, za ktorých ho možno pripravovať a vykonávať.

Na objekte kaštieľa boli v priebehu druhej polovice 20. storočia realizované čiastkové reštaurátorské a konzervátorské zásahy, ktoré sa týkali jednotlivých artefaktov, vybraných interiérov a fasád. Zároveň boli realizované čiastkové obnovy a stabilizačné zásahy, ktorých vplyv na stav objektu nebol vždy pozitívny. V roku 1999 bol vykonaný architektonicko-historický výskum a statické posúdenie objektu ako prípravný krok pred plánovanou komplexnou obnovou objektu. K tej však nedošlo. S odstupom 20 rokov sú obe dokumentácie zastarané.

Krajský pamiatkový úrad Žilina v podmienkach rozhodnutia v jeho výrokovej časti určil podmienky týkajúce sa prípravy komplexnej obnovy a k následnému spracovaniu projektovej dokumentácie tejto obnovy. Zameranie existujúceho stavu z 90. rokov 20. storočia vykazuje nepresnosti. Z tohto dôvodu je potrebné pre prípravu obnovy spracovať detailné digitálne zameranie s využitím súčasných metód a

technológii, ktoré sa stane podkladom pre spracovanie špecializovaných výskumov, prieskumov a aj vlastnej projektovej dokumentácie.

Rovnako je nutné po 20 rokoch nanovo spracovať pasportizáciu statických porúch, detegovať nevhodné stavebné zásahy, ktoré majú vplyv na statiku stavby (napr. betonáže, nevhodný krov, etc.), realizovať merania na zistenie aktivity trhlín a spracovať návrh na celkovú statickú stabilizáciu objektu. Je potrebné staticky posúdiť aj všetky uvažované stavebné zásahy pripravovanej komplexnej obnovy vrátane vodozádržných opatrení, zmien úrovne terénu (prispôsobenie sa pôvodnej nivelete, odstránenie sekundárnych priečok v dispozícii, etc.

Objekt kaštieľa v súčasnosti vykazuje aj zásadné vlhkostné poruchy. Tie pravdepodobne spôsobujú nevhodné stavebné zásahy realizované v minulosti, použitie nevhodných stavebných materiálov s vysokým difúznym odporom, zmena nivelety v jednotlivých priestoroch, neúčinné odvedenie zrážkovej vody, poškodená kanalizácie, etc. Z tohto dôvodu aj vlhkostný prieskum stavby, revízia dažďovej kanalizácie, analýza vplyvu stavebných a sanačných zásahov z 20. storočia nutnou súčasťou prípravy komplexnej obnovy kaštieľa a podkladom účinný návrh sanačných opatrení proti vlhkosti. Podmienky týkajúce sa zamerania, spracovania statického a vlhkostného posudku určil Krajský pamiatkový úrad Žilina podľa § 32 ods. 4 pamiatkového zákona.

Obnova kultúrnej pamiatky nie je len o uvedení objektu do dobrého stavebno-technického stavu. Jej dôležitou súčasťou je aj rehabilitácia jej narušených pamiatkových hodnôt. Nevyhnutnou súčasťou prípravy komplexnej odbornej obnovy pamiatky je preto jej dokonalé poznanie. Nie len poznanie jej aktuálneho stavebno-technického stavu, ale aj podrobný stavebno-historický vývoj a jej premena počas stáročného vývoja. Nejedná sa len o zistenie a dokumentovanie jej postupných dispozičných zmien, ale aj stavebnej a výtvarnej premeny jednotlivých konštrukcií, architektonických detailov, prvkov a rôznych artefaktov. Toto poznanie je možné zabezpečiť výlučne realizáciou jednotlivých pamiatkových výskumov, reštaurátorského výskumu a ďalších odborných prieskumov, ktoré interdisciplinárnym spôsobom dokážu priniesť komplexné poznanie objektu, jeho vývojové etapy, podobu objektu kaštieľa v jednotlivých stavebných fázach. Na základe výsledkov týchto výskumov bude možné určiť nie len konkrétny spôsob obnovy objektu ako celku, ale a aj jeho jednotlivých prvkov a artefaktov. Informácie z týchto výskumov budú okrem iného aj podkladom pre návrh nového krovu kaštieľa, podobu arkád v nádvorí (predovšetkým tretieho nadzemného podlažia, konkrétny typ dlažieb a podláh, vizuálnej podoby jednotlivých interiérov a celého exteriéru.

V roku 1999 bol na objekte kaštieľa realizovaný pamiatkový architektonicko-historický výskum. Výskumná dokumentácia z tohto výskumu mala slúžiť ako podklad pripravovanej obnovy, ktorá sa však nerealizovala. Dokumentácia bola spracovaná na základe vtedajšieho stavu poznania a obmedzenej možnosti sondáže v jednotlivých častiach interiéru. Z odstupom 20 rokov táto dokumentácia už nespĺňa požiadavky určené súčasnou legislatívou a vyhláškami, je potrebné prepracovať jej grafickú časť (s ohľadom na jej dôležitosť), doplniť ju o nové zistenia vyplývajúce z iných výskumov a prieskumov. Je nutné sondážne skúmať a analyzovať drevené stropné konštrukcie, fortifikačné prvky kaštieľa, zdokumentovať a vyhodnotiť krov, etc. Na úpravu a dopracovanie architektonicko-historického výskumu Krajský pamiatkový úrad Žilina povoľuje realizáciu aj nových sond, prípadne rozšírenie dodnes viditeľných sond z roku 1999. Podmienky pre doplnenie a prepracovanie pamiatkového architektonicko-historického výskumu určil Krajský pamiatkový úrad podľa § 32 ods. 4, § 39 ods. 1, 3, 9, 10 a 11 pamiatkového zákona.

V minulosti realizované reštaurátorské výskumy boli predovšetkým parciálne. Rovnako aj vlastné reštaurovanie bolo realizované len na vybraných častiach v interiéri a exteriéri a v súčasnosti tiež vyžaduje konsolidačný zásah. Veľká časť kaštieľa však nikdy nebola skúmaná reštaurátorským výskumom. S ohľadom na tento stav, výnimočnosť kaštieľa a enormný rozsah zachovaných pôvodných omietkových vrstiev, architektonických detailov a rôznych artefaktov, je nutné realizovať komplexný reštaurátorský výskum. Ten okrem iného definuje technický stav jednotlivých položiek a navrhne

konkrétny spôsob ich konzervácie a reštaurovania. Podmienky pre vykonanie reštaurátorského výskumu určil Krajský pamiatkový úrad Žilina podľa § 32 ods. 4, § 33 ods. 4 a 7 pamiatkového zákona.

Krajský pamiatkový úrad Žilina nemá vedomosť o realizácii archeologického výskumu v minulosti v priestore kaštieľa a jeho okolí. Z tohto dôvodu je jeho realizácia podľa podmienok vo výrokovej časti rozhodnutia nevyhnutná. Jeho účelom nie je len identifikovať a dokumentovať staršie architektúry (napr. stredoveký vodný hrad) a archeologické nálezy. Jeho výsledky budú aj podkladom pre spracovanie technických dokumentácií – určenie pôvodnej nivelety nádvorja kaštieľa, konkrétny typ dlažieb, pozícia zaniknutej studne na nádvorí, možnosť identifikácie historických odvodňovacích a prevetrávacích systémov, rozsah a hĺbka priekop, etc. Podmienky pre vykonanie archeologického výskumu určil Krajský pamiatkový úrad Žilina podľa § 32 ods. 4, § 36 ods. 3 § 39 ods. 1 pamiatkového zákona.

V zmysle § 38 ods. 1 pamiatkového zákona náklady na pamiatkové výskumy uhradza vlastník kultúrnej pamiatky.

Nutnosť vykonať ďalšie doplnkové prieskumy (dendrologický, dendrochronologický, geologický, geotechnický, hydrogeologický) vychádzajú z požiadavky iných výskumov a technických príprav komplexnej obnovy.

V časti E výrokovej časti rozhodnutia určil Krajský pamiatkový úrad Žilina všeobecné podmienky k príprave komplexnej obnovy kaštieľa.

Uprostred nádvorja kaštieľa sa nachádza lipa, ktorej zdravotný stav nie je známy. Jej koruna bola v nedávnej minulosti výrazne redukovaná rezom, čím získala pre lipu netypický habitus. Všeobecne platí, že blízkosť vzrastlých drevín nemá pozitívny vplyv na stavebné objekty, ich koreňové systémy sú často príčinou mnohých statických porúch. Z tohto dôvodu je potrebné vykonať dendrologické posúdenie daného stromu a zväžiť jeho budúce zotrvanie v centrálnej časti nádvorja. Pri pripravovanej stavebnej činnosti na nádvorí bude potrebné pri snahe ho zachovať chrániť jeho koreňový systém (možná kolízia pri rehabilitácii historickej nivelety nádvorja) a zároveň inštalovať ochranné fólie zamedzujúce prerastaniu koreňov k základovým murivám kaštieľa.

Existujúci krov kaštieľa a tvar jeho strechy nezodpovedá jeho historickej podobe. Je výsledkom popožiarovej obnovy, ktorá mala prioritne na zreteli rýchle prekrytie objektu novým krovom s nehorľavou plechovou krytinou. Tvar strechy však výrazne determinuje vnímanie objektu ako celku, jeho hmoty, rozmerových pomerov, etc. Statický posudok z roku 1999 konštatuje, že existujúci krov má aj negatívny vplyv na statiku objektu a poškodzuje ho. Z tohto dôvodu Krajský pamiatkový úrad Žilina rozhodol, že existujúci krov je nutné nahradiť novým, ktorého konštrukcia nebude mať negatívny vplyv na statiku objektu. Nový krov bude mať rozmerové proporcie zaniknutého historického krovu, čím sa rehabilituje pôvodná historická vizuálna podoba kaštieľa (krov kaštieľa bude výrazne vyšší so sklonom strešných rovín cca 50-60°. Vzniká tak priestor, ktorý je možné funkčne využiť pre potreby archívu, resp. vlastníka pamiatky.

Neoddeliteľnou súčasťou strešných rovín sú vertikály komínových telies, ktoré sú integrálnou súčasťou celkovej architektonickej stavebnej kompozície. Všetky komíny na renesančných pozíciách je potrebné zachovať. V prípade, že ich technický stav je nevyhovujúci, je nutné ich obnoviť, resp. nahradiť novým komínom. Rovnako je nutné uvažovať s osadením ikonického renesančného komína s plastickou výzdobou na jeho pôvodné miesto po jeho reštaurovaní. (V súčasnosti je deponovaný v západnom suteréne kaštieľa vo výrazne narušenom stave.) V prípade, že komínové prieduchy nebudú využívané na svoje pôvodné účely, môžu slúžiť pre trasovanie technickej infraštruktúry, etc.

Ďalšie podmienky (č. 20.-25.) súvisia so zabudovaním technických prvkov do kaštieľa, ktoré je nutné vizuálne eliminovať, aby nerušili vysoký stupeň dobovej autenticity objektu. Zároveň tieto podmienky hovoria, že konkrétne prvky, akými sú dlažby a podlahy, nové okenné a dverné výplne, strešná krytina, budú určené až na základe reálnych výsledkov pamiatkových výskumov. Rovnako na ich základe bude môcť Krajský pamiatkový úrad Žilina určiť konkrétny spôsob obnovy jednotlivých častí, prvkov a artefaktov, t. j. spôsobom stavebnej obnovy, umelecko-remeselne alebo reštaurovaním.

Všeobecné podmienky a podmienky týkajúce sa spracovania projektovej dokumentácie určil Krajský pamiatkový úrad Žilina podľa § 32 ods. 4, § 32 ods. 8, 9 a 10 pamiatkového zákona.

Vzhľadom na vyššie uvedené Krajský pamiatkový úrad Žilina rozhodol tak, ako znie výrok tohto rozhodnutia. Rozhodnutie je vydané z hľadiska záujmov chránených pamiatkovým zákonom a **nie je podkladom** pre konanie podľa zákona č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku v znení neskorších predpisov, pretože Krajský pamiatkový úrad Žilina požaduje spracovanie prípravných dokumentácií a projektovej dokumentácie obnovy.

Toto rozhodnutie nenahrádza vyjadrenia iných orgánov štátnej správy a územnej samosprávy.

V zmysle § 44a pamiatkového zákona rozhodnutie vydané podľa § 32 ods. 2 pamiatkového zákona po uplynutí troch rokov odo dňa nadobudnutia jeho právoplatnosti stráca platnosť, ak v tejto lehote nebol vykonaný úkon, na ktorý sa vzťahuje.

POUČENIE

Proti tomuto rozhodnutiu podľa § 53 a § 54 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní v znení neskorších predpisov je možné podať odvolanie v lehote 15 dní od jeho doručenia na správnom orgáne, ktorý rozhodnutie vydal, t.j. na Krajskom pamiatkovom úrade Žilina, Mariánske nám. 19, 010 01 Žilina. Odvolacím orgánom je Pamiatkový úrad Slovenskej republiky so sídlom v Bratislave. Právoplatné rozhodnutia orgánov verejnej správy sú preskúmateľné súdom, ak účastník konania pred ich právoplatnosťou vyčerpal všetky riadne opravné prostriedky.

doc. Ing. Miloš Dudáš, CSc.
riaditeľ

Doručuje sa

JUDr. Milan Rebroš, PhD., Centrum podpory Žilina, Kuzmányho 26, 012 23 Žilina
Ministerstvo vnútra SR, Pribinova 2, 812 72 Bratislava, IČO: 00 151 866